

MCSE-hírek

Egyesületünk sikeres nyarat zárt, hiszen négy észlelőtábort szervezett, melyeken összesen kb. 250-en vettek részt. Ezekről a rendezvényekről bőven olvashatunk a Meteorban.

Távcsőkölcsonzés

Júniusban beszereztünk egy nagyméretű, változtatható nagyítású (30/60x70-es) monokulárt — valószínűleg egy darabig ez lesz utolsó komolyabb műszervásárlásunk. Úgy tervezzük, hogy ezt a hordozható, könnyű alumíniumállvánnyal és hordtáskával ellátott monokulárt, valamint Zeiss Telementor típusú távcsövünket — kizárólag tagjaink számára — kikölcsönözzük legfeljebb egy hónap időtartamra. A kölcsönzési díjat pl. plusz éves tagdíj befizetésében vagy megegyezés szerint állapítanánk meg (ezzel kapcsolatban várjuk tagjaink véleményét). A kölcsönzést csak budapesti tagtársaink számára tudjuk biztosítani. Érdeklődni november elejétől lehet az MCSE hétfői ügyeletén.

Oktatási szakcsoport

Csaba György Gábor vezetésével megalakult az MCSE új szakcsoportja, mely egyesületünk oktatási és ismeretterjesztési tevékenységét koordinálja. Mindazok, akik érdeklődnek a szakcsoport munkája iránt, az MCSE-nek írjanak (1399 Bp., Pf. 701/29.).

1992-es tagdíjak, előfizetések

A mellékelt postautalványon már most rendezhető a Meteor 1992-es előfizetése. Felhívjuk a figyelmet, hogy azok számára, akik még 1991 folyamán megújítják a Meteor előfizetését — öt év óta először — nem emelkedik a Meteor ára! Tehát a Meteor előfizetési díja 1992-re is 700 Ft (azoknak az MCSE tagoknak,

akik rendezik 1992-es tagdíjukat is: 600 Ft).

Az MCSE-tagdíjat sajnos — érthető okokból — emelnünk kell, a rendes tagdíj összege 1992-re 400 Ft. Reméljük, továbbra is sokan lesznek, akik támogatják célkitűzéseinket, egyetértenek céljainkkal és megújítják tagságukat.

A mellékelt utalványon más kiadványaink is előfizethetők ill. megrendelhetők. Mindenekelőtt a Meteor csillagászati évkönyv 1992-re hívjuk fel a figyelmet (ára 145 Ft, tagoknak 95 Ft). Ugyancsak megrendelhető a Konkoly-emlékfüzet (40 Ft), Konkoly-képeslapok (40 Ft) és a Változócsillag katalógus (60 Ft).

Kérdőív

1991/7—8-as számunkkal kérdőívet küldtünk ki, melynek főbb tanulságai külön cikkben olvashatók. A kérdőív egyben alkalmat adott arra, hogy számtalan olvasói véleményt, kívánságot megismerhessünk. Általában kevés visszajelzést kapunk, így ismételtelen arra kérünk mindenkit, bátran írja meg véleményét a Meteorról, küldje el észleléseit, fotóit, számoljon be távcsőépítési tapasztalatairól, hogy ezzel is segítsük az egymás közötti információáramlást, kapcsolatteremtést!

Nem sikerült döntésre vinni az MCSE-embléma ügyét — az egyöntetű vélemény szerint egyik terv sem alkalmas erre a célra. Várjuk tehát a további embléma-ötleteket!

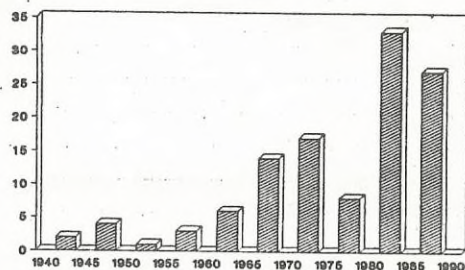
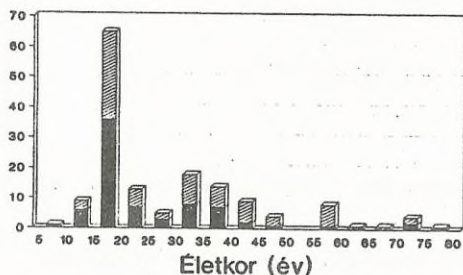
Levelezési rovat

Szeretnénk lapunkat "közelebb vinni" olvasóinkhoz, észlelőinkhez, stílusát közvetlenebbé tenni. Ennek jegyében próbaképp — kellő igény esetén — levelezési rovatot indítunk, melyben észlelési és távcsőépítési kérdésekre adunk választ. Kezdő és haladó amatőrök leveleit egyaránt várjuk postacímünkön: MCSE 1399 Budapest, Pf. 701/29.

Kérdések és válaszok

Három évvel ezelőtti közvélemény-kutatásunkat — hasonló kérdésekkel — nemrégiben megismételtük. Most 160 db kitöltött kérdőívet kaptunk vissza (1988-ban 200-at), ami még mindig jó eredménynek számít. Ettől függetlenül továbbra is érdeklődéssel várjuk a kitöltött, de eddig be nem küldött kérdőíveket — minden vélemény segíti munkánkat!

Azokat az eredményeket, melyek Olvasóink számára is érdekesek lehetnek, a következőkben ismertetjük. Kezdjük vizsgálódásunkat az életkor szerinti megoszlással! Az 1. ábrán 5 éves intervallumonként ábrázoltuk olvasóink életkor-megoszlását. Az oszlopokból annyit feketítettünk be, ahányan — saját bevallásuk szerint — rendszeresen végeznek észleléseket. Az átlagéletkor nem változott legutóbbi felmérésünk óta, továbbra is 30 év.

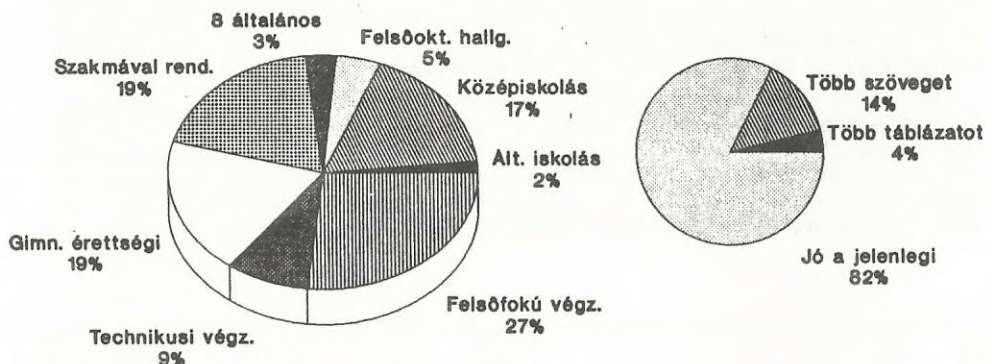
1--2. ábra. Az életkor szerinti megoszlás (balra) és a "Mióta érdeklődik a csillagászat iránt?" kérdésre adott válaszok (jobbra)

Ezzel összevetve érdekesek igazán a "Mióta érdeklődik a csillagászat iránt?" kérdésre adott válaszok. Két nagyobb "érdeklődési hullám" mutatkozik. Az első a hetvenes évek elején jelentkezik, és nyilvánvaló kapcsolatban áll a CSBK akkori felfutásával és a kiemelkedő úrkutatási sikerekkel (Holdraszállás). A második hullám épp a jelenlegi középiskolás korosztállyal esik egybe, ez érthető, hiszen ez a korcsoport különösképpen érdeklődik a csillagászat iránt (amit megerősít a Természet Világában nemrégiben közölt felmérés eredménye is). Az utánpótlást elsősorban a középiskolákban kell keresnünk. Tulajdonképpen ehhez kapcsolódik a végzettség szerinti megoszlás kördiagramja, amihez nem szükséges különösebb magyarázat.

Az igazán érdekes információt az érdeklődési kör felmérése adta. Itt arra kértük Olvasóinkat, hogy rovataink szerint rangsoroljanak, ill. arra, hogy minősítsék rovataink munkáját (1—5-ig). A könnyebb értékelés érdekében az első helyen említett rovat ill. témakör 5 pontot, az ötödiken említett pedig 1-et kapott. Az összesítést elvégeztük mind az érdeklődés, mind az elégedettség szempontjából.

Az érdeklődés szerinti első öt témakör: csillagászati hírek, távcsőépítés, mély-ég objektumok, bolygók és a Hold. A csillagászati hírek iránti nagyfokú igény egyfajta általános érdeklődésre vall (vagyis arra, hogy nemcsak észlelők járatták a Meteort), a többi téma népszerűsége pedig egyál-

talán nem meglepő. Legkevesebb az igény a szabadszemes jelenségek, a csillagfedések, végül a csillagásztörténet iránt (a csillagfedések iránti csekély érdeklődés meglepő, mivel ez a rovat fejlődött legtöbbet az utóbbi 4–5 évben).

3--4. ábra. A végzettség szerinti megoszlás (balra), vélemények az évkönyvről (jobbra)

Egészen más a sorrend, ha megvizsgáljuk, mennyire elégedettek Olvasóink az egyes rovatokkal. A sorrend: változócsillagok, meteorok, csillagásztörténet (!), Hold, végül mély-ég és kettőscsillagok (hajszálra egyező "tetszési indexszel"). A sereghajtók: távcsőépítés, szabadszemes jelenségek, végül csillagfedések.

Az észlelési rovatok esetében könnyű lenne "visszarúgni a labdát" azzal, hogy végeredményben "hozott anyagból" dolgozunk, vagyis az észlelők voltaképpen saját teljesítményüket értékelték. Ez persze durva egyszerűsítés! Valószínű, hogy ugyanez a teszt 1999 őszén (a teljes napfogyatkozás után) egészen mást mondana a csillagfedések iránti érdeklődésről, és a szabadszemes jelenségek is népszerűbbek lennének, ha annyi sarki fényt és különleges légköri jelenséget látnánk, mint a finnországi amatőrök.

Az elégedetlenség oka nem minden esetben világos, de általában a közérthető, alapfokú cikkekre, közleményekre van nagy igény, amit meg kell szívlelnünk, hiszen tudjuk, milyen jelentős ifjú, "kezdő" amatőrtársaink száma. A bajok forrása talán az is, hogy még mindig nagyon kevés a hazai szerzőtől származó cikk, alig néhányan számolnak be részletesen "magyar talajon álló" távcsőépítési, észlelési "küzdelmekről", holott példájukon sokan okulhatnak. Számos amatőrt — látva eredményeiket — mi magunk is buzdítunk ilyen beszámoló írására, sajnos igen kis sikerrel. Pedig százszor szívesebben közölnénk önálló cikket hazai eredményekről, mint fordítást, ha az mégoly kiváló is!

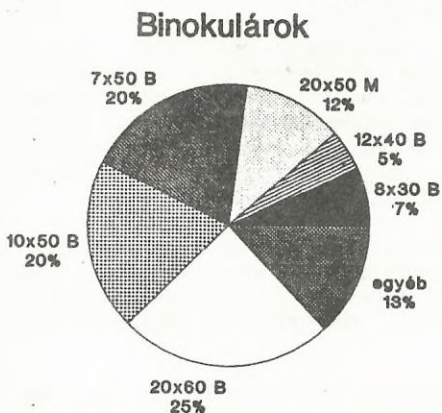
A teljes képhez azonban hozzátartozik, hogy 32 vélemény szerint a Meteor minden rovata színvonalas, jó munkát végez, és többen említették, hogy a minőség javítására fordított energiának van látszatja.

Elsősorban számunkra érdekes, hogy hogyan lehet tudomást szerezni a Meteorról. A legfőbb tanulság, hogy legjobban továbbra is "szájról-szájra" terjed a híre. Az "öregebb" amatőrök főleg a CSBK-tól és a Föld és Ég-ből szereztek tudomást lapunkról. Nem véletlenül kérjük tehát:

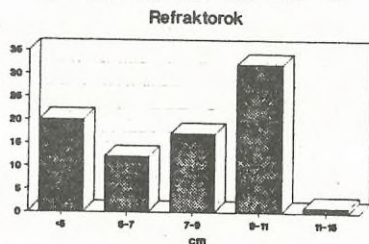
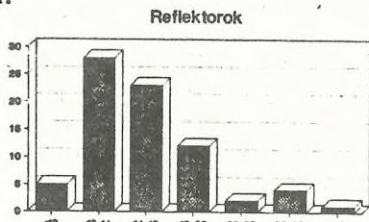
Ha a Meteor megnyerte tetszését, hívja fel rá amatőr csillagász barátai figyelmét!

Most először az Évkönyvvel kapcsolatban is megkérdeztük Olvasóinkat. Kiderült, hogy 99%-uk megvásárolta a Meteor csillagászati évkönyv 1991-et, és általában gyakrabban használják, mint a Meteor Jelenségnaptárát. (Egyébként régóta tervezzük, hogy a Jelenségnaptárban csak azokat az információkat közöljük, amelyek az Évkönyvben nem jelenhetnek meg.) A nyári időszámítás figyelembevételét a táblázatokban 2:1 arányban elvetették Olvasóink. A jelek szerint az Évkönyv jelenlegi szerkezetével szinte mindenki elégedett.

Érdeemes egy pillantást vetni a műszerek eloszlását szemléltető grafikonokra. Örvedetes, hogy a 20x60-as binokulárból van a legtöbb amatőr kézen (ehhez talán a mi propagandánk is hozzájárult). A tükrös távcsövek között megszorodtak a gyári műszerek, elsősorban a Mizar-reflektorok. Az átlagos átmérő változatlan, 15 cm. A refraktorok között szinte egyeduralmú a Zeiss-objektívek — az átlagos átmérő 6,8 cm.

5. ábra. A műszerek megoszlása

Kiegészítő eszközök terén elég siralmas a helyzet! Ha már az állvány, az okulár is kiegészítő, akkor hiába számítunk óragépre, fotométerre, számítógépre — pedig ezek az eszközök nagyon fontosak az előbbrelépéshez.

Sajnálatos módon a határmagnitúdóra vonatkozó válaszok értékelhetetlenek, bár ebben mi is ludasak vagyunk, mivel nem közöltük, hogy az észlelőhelyek szabad szemes határmagnitúdójára vagyunk kíváncsiak. Illúzióink persze nincsenek, mert jót senki sem írt határmagnitúdójáról...

NAGY ZOLTÁN ANTAL—MIZSER ATTILA

Nyári táborok

Szlovákia

1991. augusztus 6—10. között egy csereprogram keretében vehettünk részt az ógyallai és a brünni csillagvizsgáló közös észlelőtáborán. A tábor helye Roztokyai község "felett", közel a lengyel határhoz volt (Eperjestől 45 km-re).

Ógyalláról indultunk, szlovák barátainkkal együtt. Indulás előtt még volt alkalmunk körülnézni a helyi csillagvizsgálóban. A történelmi Konkoly-csillagvizsgáló épületén még folytak a munkálatok. A csillagvizsgáló két nagy műszere egy 40 cm-es Cassegrain- és egy 15 cm-es Zeiss-Coudé refraktor. Ezenkívül még láthattunk két spektroheliószkópot, az egyiket ki is próbáltuk: a Napon két-három protuberanciát láttunk H-alfában. Egy kb. 4 m-es kupolában egy ZKP1-es Zeiss planetárium üzemel. (Egyedül Szlovákiában 7 planetárium működik, míg Magyarországon mindössze kettő.)

Mintegy 6 órai kocsikázás után értünk a tábor helyszínére... Az észlelőtábornak mintegy tucatnyi résztvevője volt, tudomásunk szerint valamennyiüket személyre szólóan hívták meg a táborba.

A csillagvizsgáló, mely otthont adott a rendezvénynek háromszintes, 10 (!) vendégszobával, irodákkal, két előadóteremmel, konyhával, ebédlővel is rendelkezik. A kupola az épülettől délre helyezkedik el, a főműszer egy 40 cm-es reflektor. Ezt a távcsövet sajnos nem tudtuk kipróbálni, mivel kupolája még nem készült el, ezért az egész épületet fólia fedi. Maradtak a 25x100-as Somet Binarok és Monarok.

Naponta négy-öt órányi előadást tartottak, elsősorban fedési változókról. Este osztották ki az észlelendő csillagokat. A szlovákok a változókat Argelander-módszerrel észlelik, az összehasonlító pontos fényességét nem ismerik. Másnap délelőtt jó félórai számítgatás után kapják csak meg a csillagok fényességét, azt is egy sajátos fényességskálán. Milliméterpapírra felpötytyözik az idő-relatív fényesség koordinátákat, majd öt-tíz perc pontossággal megállapítják a minimum időpontját.

Barátaink a fedési változókat csak öt-tíz percenként nézték, míg nálunk ez az idő 20 perc volt, mivel közben változóztunk (SS Cyg, R Dra, Z UMa stb.). Egyesek csodálkoztak is, mit nézünk ilyen sokáig, ugyanis a többiek a becslések közötti szüneteket beszélgetéssel, nevetgéléssel töltötték (így is lehet észlelni).

Volt alkalmunk kipróbálni egy-két 25x100-as Somet-binokulárt is. Más véleményekkel szemben mi "nem ajultunk el" tőlük. Tapasztalhattuk, hogy a látómező közepén is rossz a leképezés, és a határmagnitúdó is elmaradt a várttól (6,3-as égnél mintegy 11,8 volt a hmg, ugyanakkor 20x60-assal még megtámasztva is 11,3-at láttunk). Egyetlen pozitívuma a nagy, 3,5 fokos látómező.

Ez az észlelőtábor a magyar táborokhoz képest jól szervezett volt. Ez nem is csoda, hiszen rendkívül jó infrastruktúrával rendelkezik a csillagvizsgáló. (A csillagászat még mindig óriási állami támogatást kap Csehszlovákiában! — szerk.)

SZARKA LEVENTE—SZÖLLŐSI ATTILA

KAK '91 tábor Dágon

Második alkalommal rendezte meg nyári táborát a Kispesti AmatőrCsillagász Klub. Az idén július 6—14. között éltünk együtt a természettel a Dág melletti Károly-hegyen.

A tavalyinál több észlelő és a "távcső-Kánaán" ellenére meglehetősen kevés megfigyelést végeztünk. Műszerparkunk a következő távcsövekből állt: egy 20 cm-es Dobson, egy Mizar, egy Telementor, két 50/540-es refraktor, valamint a "szokásos" binokulárok, teleobjektívek, fényképezőgépek. A társaság összetétele jóvoltából nagyrészt változottunk, de egy éjjel meteoroztunk is. A Levy-üstökössel többször is próbálkoztunk — sajnos eredménytelenül. A nagy pára miatt ugyanis a horizonton általában katasztrófális volt az átlátszóság! Borult idő ugyan csupán egyszer volt, azonban minden éjszakán vonuló felhőzet zavarta a megfigyeléseket.

Mindezek ellenére nagyon jó volt a hangulat. Eleinte a tábor komfortossá tételén munkálkodtunk, később tettünk néhány kirándulást a környéken. Barlangászokdtunk a közeli Pilisben, az egyik este pedig Máriahalomra látogattunk, ahol a Kardos Mihály atya által épített Lyra Csillagvizsgáló névadó—avató ceremóniáján vettünk részt.

Élmezésünket a helyi szatócsbolt révén oldottuk meg, ahol mindennap félretették a friss árut, hogy reggel nyugodtan aludhassunk. A főzőcskézések a tikkasztó meleg (35—40 °C) miatt általában estére maradtak (az ételek készítésén serénykedő hölgyeknek ezúton is köszönetet mondunk). Amíg sötétedett, a tűz mellett üldögéltünk, gitárkísérettel énekelve töltöttük az időt, megteremtve az összetartozás és a barátság szívet melengető érzését. Nagy hiány van ebből manapság!

Nagy hálával tartozunk továbbá a helyi szervezőinknek és "elviselőinknek", a Wieszt családnak vendégszeretetükért és segítőkézségükért!

Az idő azonban könyörtelenül elszállt, így 14—én szomorúan vontuk le a magyar lobogót, hivatalosan is lezárva a tábort. Bánatunkban csupán egy valami vigasztalt: ha rajtunk múlik, jövőre ismét találkozunk!

NAGY ZOLTÁN ANTAL

ÚJDONSÁG!

Meteor csillagászati évkönyv 1992

Felhívjuk Olvasóink figyelmét, hogy az 1992-es évkönyv csak korlátozottan kerül könyvterjesztői forgalomba, így aki biztosan hozzá szeretne jutni, közvetlenül az MCSE-től rendelje meg! Kiadványunk az amatőrCsillagászok számára nélkülözhetetlen táblázatokat, előrejelzéseket tartalmazza, számos cikk olvasható benne (a csillagászat legújabb eredményei, az amatőrCsillagászat problémái, napórák, Konkoly-évforduló, intézményi beszámolók stb.) Előfizethető a mellékelt rózsaszín postautalványon. Ára 145 Ft, MCSE-tagoknak 95 Ft. Megjelenése novemberre várható.